

კბილის კარიესის ეპიდემიოლოგია და სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობა მთიანი აჭარის სკოლის ასაკის ბავშვებში

თსუ, ორთოპედიული სტომატოლოგიისა და ყბასახის ორთოპედიის მიმართულება; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, სტომატოლოგიის დეპარტამენტი

კბილის კარიესი მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული დაავადებაა და სტომატოლოგიის აქტუალურ პრობლემას წარმოადგენს. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით კარიესით დაავადებულია სასკოლო ასაკის მოსახლეობის 60-90% და მოზრდილი მოსახლეობის თითქმის 100%[7].

კბილების კარიესით დაზიანება განსაკუთრებით მკვეთრად გაიზარდა უკანასკნელ ასწლეულში, რაც განაპირობა არა მხოლოდ საკვების ხასიათმა, არამედ სტატისტიკური პროგრესის ფონზე შრომის, საყოფაცხოვრებო და გარემო პირობების ცვლილებათა მაღალმა ტემპმა, რასაც ჩამორჩება ადამიანის ორგანიზმის ადაპტაციური მექანიზმები[8].

კარიესის მომატების მიზეზია მდგრადი ფაქტორების არსებობა, რომლებიც განაპირობებენ ამ პათოლოგიის ფორმირებას და დაავადების სტაბილური დონის შენარჩუნებას. აღნიშნული პათოლოგიის ფორმირებაზე გავლენას ახდენს მთელი რიგი ანტენატალური და პოსტნატალური ფაქტორები[4].

XX საუკუნის 90-იან წლებში საქართველოში სოციალურ-ეკონომიკური პირობების მნიშვნელოვანი გაუარესების გამო მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობა მკვეთრად შეიცვალა. არსებული მძიმე პირობები განსაკუთრებით ბავშვთა და მოზარდთა ჯანმრთელობას უქმნიდა საფრთხეს. ბოლო წლებში ჩვენს ქვეყანაში შედარებით გაიზარდა სამედიცინო და სტომატოლოგიური მომსახურების ხელმისაწვდომობა, იმატა სამედიცინო განათლებისა და კულტურის ხარისხმა, თუმცა მულტიფაქტორული სტომატოლოგიური დაავადებები კვლავ აქტუალურ პრობლემად რჩება[3].

კარიესის პრობლემის გადაწყვეტაში უდიდესი როლი ენიჭება პროფილაქტიკურ მიმართულებას (4)

პროფილაქტიკური ღონისძიებების და სპეციალიზებული სტომატოლოგიური დახმარების გეგმის შემუშავებისთვის აუცილებელია კარიესის გავრცელების თავისებურებებისა და ინტენსივობის შესწავლა კლიმატო-გეოგრაფიული პირობების, სასმელ წყალში ფტორის შემცველობის, სოციალურ-ეკონომიკური და ჰიგიენური ფაქტორების გათვალისწინებით. (2)

ჯანმო-ს მონაცემებით პირის ღრუს დაავადებათა გავრცელება ვარიებს გეოგრაფიული რეგიონების და სტომატოლოგიური მომსახურების ხელმისაწვდომობის მიხედვით[6,9].

ვინაიდან აჭარის რეგიონი, რელიეფური და კლიმატური თავისებურებებიდან გამომდინარე, დაყოფილია მთიან (ხულო, შუახევი, ქედა) და ბარის (ბათუმი, ქობულეთი, ხელვაჩაური) ნაწილებად, მიზნად დავისახეთ მთიანი აჭარის სკოლის ასაკის მოსახლეობაში კარიესის გავრცელებისა და მისი ინტენსივობის (კარიესული დაზიანების ხარისხის) დადგენა.

ასევე, სტომატოლოგიური სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებების რაოდენობის, მომსახურების პროფილისა და სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობის განსაზღვრა.

კვლევის მასალა და მეთოდები:

გამოკვლევული იქნა მთიანი აჭარის (ხულოს, შუ-ახევისა და ქედას) მუნიციპალიტეტების სკოლის მოსწავლეები და შესწავლილ იქნა სტომატოლოგიური სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებები. ასაკობრივი ჯგუფების (6-7წწ. 12წ.; 15წ.) შერჩევა მოხდა ჯანმო-ს მიერ მოწოდებული რეკომენდაციის საფუძველზე (ცხრილი 1), ხოლო სკოლების შერჩევა - საკვლევი არეალის გეოგრაფიული თავისებურებების გათვალისწინებით. საკვლევი ჯგუფების სუბიექტების პირის ღრუს დათვალიერება ტარდებოდა ერთჯერადი ინსტრუმენტებით და კბილის მაგარი ქსოვილების მდგომარეობა (კარიესული დაზიანება - "კ", დაბჟენილი კბილი - "ზ", ამოღებული კბილი - "ა") ფიქსირდებოდა სტომატოლოგიური პაციენტის კვლევის რუკაში.

ცხრილი 1. გამოკვლეულთა ასაკობრივი სტრუქტურა მუნიციპალიტეტების მიხედვით

მუნიციპალიტეტი	6-7 წწ.	12 წ.	15 წ.	სულ
ხულო	58	36	18	112
შუახევი	26	30	37	93
ქედა	42	31	30	103

კარიესით ავადობას ვაფასებდით კარიესის გავრცელებისა და ინტენსიობის მიხედვით.

მოსწავლეთა სტომატოლოგიური გამოკვლევით დავადგინეთ კარიესის გავრცელება[1]. მუნიციპალიტეტების მიხედვით გამოკვლეულთა შორის კარიესი აღმოაჩნდა: ხულოს მუნიციპალიტეტში: 94,8%-ს 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში, 94,8%-ს 12 წლის ბავშვებში, 95,4%-ს 15 წლის მოზარდებში;

შუახევის მუნიციპალიტეტში: 96,15%-ს 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში, 12 წლის და 15 წლის ასაკში - ყველა გამოკვლეულს; ქედას მუნიციპალიტეტში: 92, 85%-ს 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში, 96,77%-ს 12 წლის ბავშვებში, 97,2%-ს 15 წლის მოზარდებში. კარიესის ინტენსიობა დროებითი თანკბილისათვის განისაზღვრა კბ, მუდმივი თანკბილისათვის - კბა, ხოლო ცვლადი თანკბილისათვის - კბა + კბ მაჩვენებლებით (ცხრილი 2).

ცხრილი 2.

კბა მაჩვენებლების სტრუქტურა საკვლევ კონტინგენტში მუნიციპალიტეტების მიხედვით

მუნიციპალიტეტი	ასაკი წ - ში	რაოდ .	კ	ბ	ა	კ	ბ	კბა	კბ	კბა(საშ.)	კბ. საშ
	ხულო	6 - 7	54	38	4	0	129	1	42	130	0,78
12		37	136	18	5	-	-	159	-	4,3	-
15		15	60	13	4	-	-	77	-	5,1333	-
		106	234	35	9	129	1	278	130		
შუახევი	6 - 7	26	36	0	0	156	3	36	159	1,38	6,12
	12	30	99	23	6	-	-	128	-	4,2667	-
	15	37	168	24	18	-	-	210	-	5,6757	-
		93	303	47	24	156	3	374	159		
ქედა	6 - 7	43	28	2	0	219	8	30	227	0,6977	5,279
	12	31	11	15	3	-	-	129	-	4,16	-
	15	36	135	34	3	-	-	172	-	4,7778	-
		110	174	51	6	219	8	331	227		

როგორც ცხრილიდან ჩანს ხულოს მუნიციპალიტეტში 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში კარიესის ინტენსიობამ შეადგინა 0,78 მუდმივი კბილებისთვის და 2,41 დროებითი კბილებისთვის; 12 წლის ბავშვებში - 4,3; ხოლო 15 წლის მოზარდებში - 5,13. შუახევის მუნიციპალიტეტში 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში კარიესის ინტენსიობამ შეადგინა 1,38 მუდმივი კბილებისთვის და 6,12 დროებითი კბილებისთვის; 12 წლის ბავშვებში - 4,26 და 15 წლის მოზარდებში - 5,67. ქედას მუნიციპალიტეტში 6-7 წლის ასაკის ბავშვებში კარიესის ინტენსიობამ შეადგინა 0,70 მუდმივი კბილებისთვის და 5,28 დროებითი კბილებისთვის; 12 წლის ბავშვებში - 4,16 და 15 წლის მოზარდებში - 4,78. მიღებული მონაცემებიდან კარგად ჩანს, რომ ასაკთან ერთად იმატებს კარიესის გავრცელება და ინტენსიობა. ამასთან, ეს უკანასკნელი ყველაზე დაბალია ხულოს მუნიციპალიტეტის ბავშვთა მოსახლეობაში. ხოლო ყველაზე მაღალი - შუახევის ბავშვთა მოსახლეობაში.

მასობრივი სტომატოლოგიური გამოკვლევების ჯგუფური ინდექსის -

კბა-ს საფუძველზე თითოეული მუნიციპალიტეტისათვის განისაზღვრა სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობა (სდმ) ფორმულით:

$$სდმ = 100\% - \frac{კ + ა}{კბა} * 100$$

შეფასება მოხდა შემდეგი მახასიათებლებით: ცუდი -10%-ზე ნაკლები; არადაამაკმაყოფილებელი - 10-49%; დამაკმაყოფილებელი - 50-74%; კარგი - 75% და მეტი.

ხულოს მუნიციპალიტეტში სდმ-ს მაჩვენებელი შეადგენს 7,70-ს, შუახევის მუნიციპალიტეტში – 9,31ს, ხოლო ქედას მუნიციპალიტეტში _ 10,13-ს. თუ გავითვალისწინებთ სდმ-ს მახასიათებლებს, მივიღებთ, რომ ხულოს და შუახევის მუნიციპალიტეტებში სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობა არასაკმარისია, ქედაში კი - არადაამაკმაყოფილებელი.

ჩვენს მიერ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროდან გამოთხოვილი იქნა მონაცემები (102/25104, 2016წ.) აჭარის რეგიონში რეგისტრირებული სტომატოლოგიური სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებების შესახებ (ცხრილი 3).

ცხრილი 3. მთიან აჭარაში სტომატოლოგიური სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებების სტრუქტურა

მუნიციპალიტეტი	კაბინეტების რაოდენობა	ფ/პ რაოდენობა	თერაპევტი	ქირურგი	ორთოპედი	ორთოდონტი	ბავშვთა თერაპევტი	ბავშვთა ქირურგი	ყბა-სახის ქირურგი
ხულო	4	4	4	3	2	0	0	0	0
შუახევი	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ქედა	2	4	4	2	0	0	0	0	0

როგორც ცხრილიდან ჩანს, სდმ-ს არასახარბიელო მონაცემების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი აღნიშნულ დასახლებებში კვალიფიციური ბავშვთა სტომატოლოგიურ სერვისების არარსებობაა.

ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევით შეიძლება დავასკვნათ, რომ: 1) მთიანი აჭარის (ხულოს, შუახევისა და ქედას) მუნიციპალიტეტების სკოლის მოსწავლეებში მაღალია კარიესის გავრცელებისა და ინტენსიობის დონე; 2) მთიანი აჭარის მუნიციპალიტეტებში სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობა არასაკმარისია.

ლიტერატურა:

1. შიშნიაშვილი თ. - სტომატოლოგიურ დაავადებათა პროფილაქტიკა. თბილისი 2012. 248 გვ.;
2. ჯაფარიძე ფ., ბაქრაძე მ., შონია ნ.. ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა. 2014.
3. გვგ. 12-15; 3. წიტიშვილი ლ. - სტომატოლოგიურ დაავადებათა გავრცელება საქართველოს ზრდასრულ მოსახლეობაში და პრევენციის თანამედროვე მიდგომები. დისერტაცია მედიცინის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად. თბილისი 2015. 134 გვ.;
4. Попруженко Т.В., Терехова Т.Н., Профилактика основных стоматологических заболеваний - М.:МЕДпресс-информ, 2009. 464 с. 5. Vargas-Ferreira F., Zeng J., Thomson W., Peres M., Demarco F.. Journal of Dentistry. 2014, v. 42, I. 5, p. 540546;
6. www.caucasushealth.ge/pdf/Volume-1-Supplement-1June-2016.pdf
7. www.who.int/mediacentre/factsheets/fs318/en/index.html
8. www.medicworlds.ru/medics-4782-1.html.

Japaridze V., Shonia N., Bakradze M.

EPIDEMIOLOGY OF DENTAL CARIES AND THE VOLUME OF DENTAL ASSISTANCE OF SCHOOL-AGE CHILDREN IN WHOLE MOUNTAINOUS ADJARA

TSMU, DEPARTMENT OF ORTHOPEDIC STOMATOLOGY AND MAXILLO-FACIAL SURGERY; BATUMI , SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY DEPARTMENT OF STOMATOLOGY , GEORGIA

In the present work is studied the distribution and intensity of dental caries in the school-age population of the whole Adjara. Also is determined the level (volume) of the dental assistance. Was revealed that the indicators of distribution and intensity of dental caries in the pupils of the mountain-ous Adjara municipalities, Khulo, Shuakhevi and Keda, are high, and the volume of dental assistance is low.